

SENIORZY W SIECI

Projekt „Seniorzy w sieci” powstaje jako część programu “Counter Disinformation among Vulnerable Populations in Central Europe” realizowanego w 4 krajach: Polska (Towarzystwo Inicjatyw Twórczych “ę”), Czechy (Transitions), Słowacja (Memo98), Węgry (Center of Independent Journalism). Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Departamentu Polityki Senioralnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

Organizator:

Partnerzy:

DEMAGOG

Współfinansowanie:

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

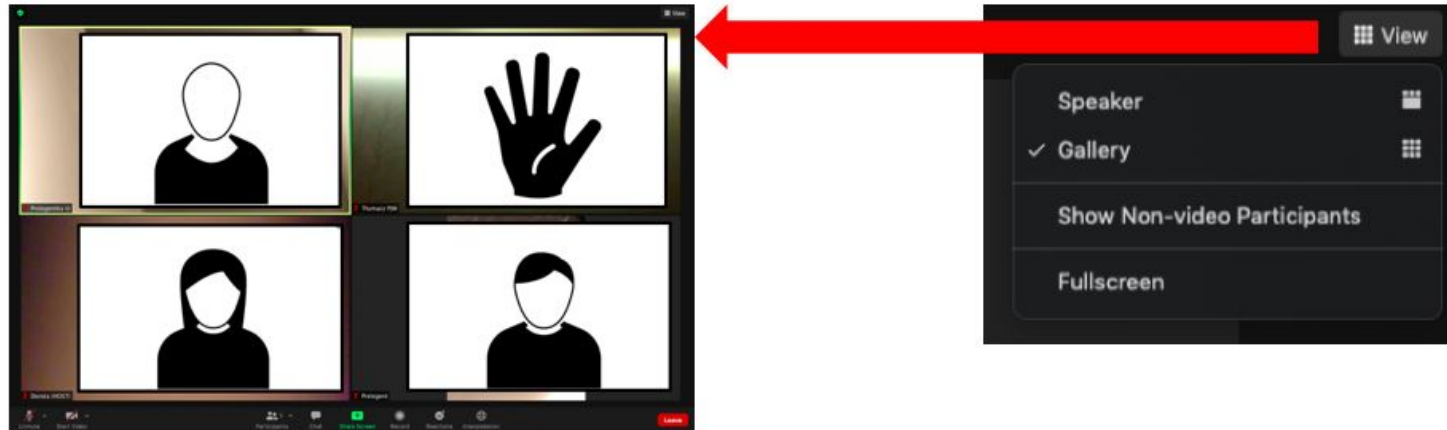

PUŁAPKI MYŚLENIA

SPOTKANIE DLA OSÓB, KTÓRE CENIĄ KRYTYCZNE MYŚLENIE

ROZGRZEWKA TECHNICZNA

Układ galerii - wszystkie osoby z włączonym wideo umieszczone są obok siebie w okienkach. Osoba, która aktualnie mówi, wyróżniona jest jedynie cienką zieloną obwódką. W prawym górnym rogu okna Zoom klikasz „View”. Z rozwiniętej listy wybierasz opcję „Gallery”/ galeria.

POZNAJMY SIĘ!

(1) Skąd jesteś?

Zapisz na czacie

(2) Czy jesteś już
zaszczepiony przeciwko
covid-19?

Użyj przycisku “yes”
lub “no”

(3) W jakim jesteś
nastroju?

Użyj elektronicznego
kciuka bądź innej ikonki
na dolnym pasku Zoom

PUŁAPKI MYŚLENIA

IMIĘ I NAZWISKO OSOBY PROWADZĄCEJ

KIM JESTEM?

Kim jestem?

Jaki mam związek z “ę”?

Dlaczego chcę zaprosić
Was do rozmowy o
pułapkach myślenia

CO CIĘ SPROWADZA?

- 1 - lubię się uczyć nowych rzeczy
- 2 - koleżanka mnie namówiła
- 3 - interesuję się psychologią
- 4 - chcę umieć rozpoznać tzw. fake news
- 5 - coś innego

ZASADY WSPÓŁPRACY

1. Po przerwie zaczynamy, nie czekamy,
2. Jeśli ktoś się rozłączy, wraca do pokoju samodzielnie,
3. Korzystamy z kamery
4. Wyciszamy mikrofon (kiedy nie jest potrzebny),
5. Jesteśmy odpowiedzialni za swoją naukę - pytamy, jeśli coś jest niezrozumiałe lub gdy potrzebujemy więcej informacji,
6. Otwarcie dzielimy się opiniami i akceptujemy odmienne zdanie.

PLAN SPOTKANIA

Złudzenia optyczne

Pułapki myślenia

Przerwa (10')

Krytyczne okulary

Podsumowanie

PUŁAPKI MYŚLNI

PREZENTACJA Z ĆWICZENIAMI

Co mają wspólnego złudzenia optyczne z tym, jak myślimy?

ZŁUDZENIA OPTYCZNE

Mózg to nie kamera

część 1

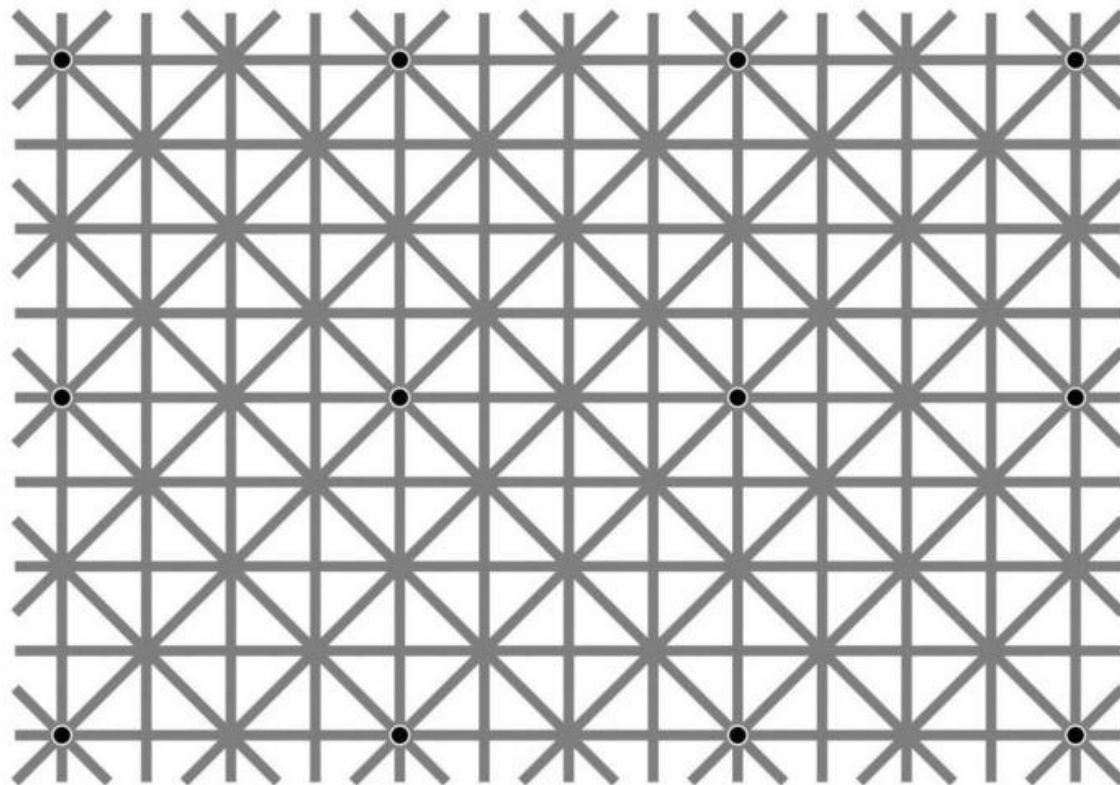

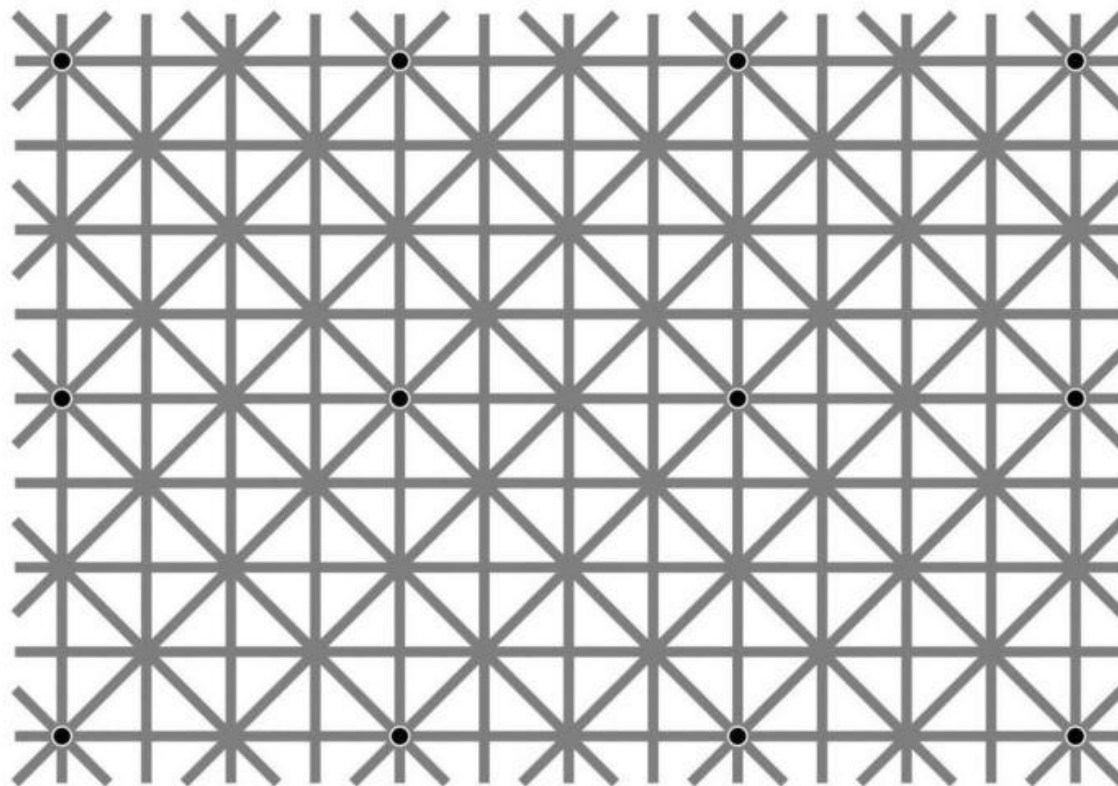
Przykład: Kropki

Ile kropek możesz zobaczyć na tym obrazku?

Większość ludzi nie widzi jednocześnie 12

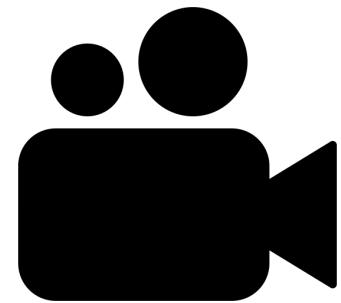
Nasz mózg to nie kamera

Nie jesteśmy obiektywni, nasz mózg nie działa tak, jak kamera. Nam się tylko wydaje, że tak jest.

Iluzja czarnych kropek pokazuje, że mamy tendencję do dostrzegania tylko tego, co jest dokładnie przed nami.

Badacze ustalili, że zdarza się nam nie dostrzegać tego, co istnieje.

Możemy również widzieć to, czego tak naprawdę nie ma.

Created by Lyhn
from Noun Project

Przykład: Piłka

Obejrzyj film

Policz, ile razy gracze w białych koszulach podali sobie piłkę

<https://youtu.be/vJG698U2Mvo>

...zdarza się nam nie dostrzegać tego, co istnieje

Policz, ile razy gracze w białych koszulach podali sobie piłkę

<https://youtu.be/vJG698U2Mvo>

Dlaczego mózg nie jest obiektywny jak kamera?

Jesteśmy bombardowani ogromem impulsów i bodźców i jednocześnie mamy ograniczone „moce przerobowe”.

Mózg wypracował zatem sposób na efektywne gospodarowanie tymi zasobami.

Nie wszystkie informacje przetwarza dogłębnie, niektóre pomija, dopowiada, zgaduje (teoria predylekcji).

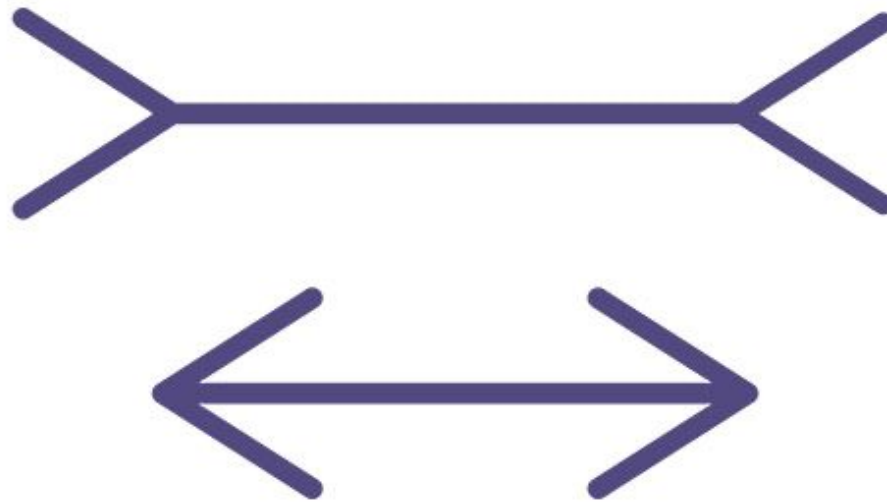

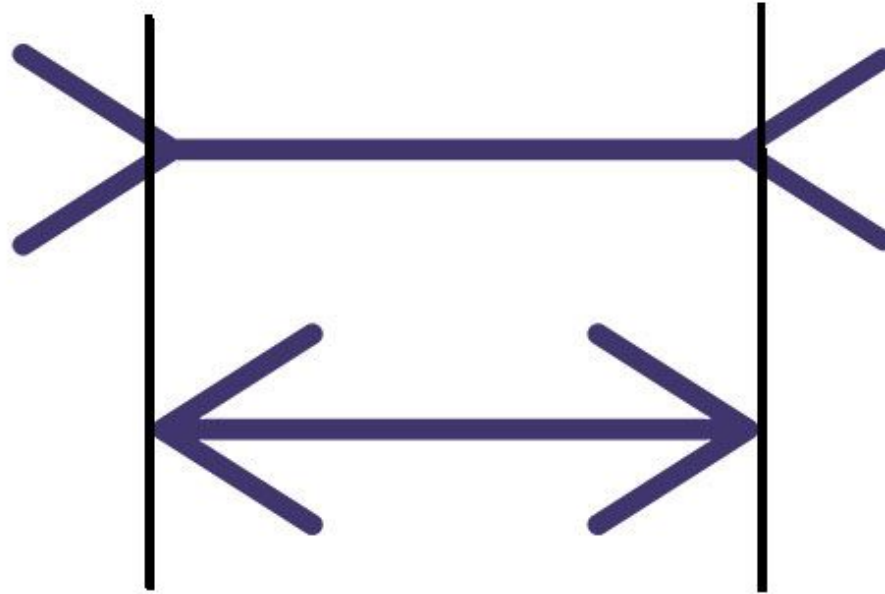
Przykład: Linie

Która linia jest dłuższa?

Która linia jest dłuższa?

Co mają wspólnego złudzenia
optyczne z tym, jak myślimy?

Trzy rzeczy do zapamiętania

1. Przekonanie, że rozumiemy świat poprzez bezpośrednią percepcję. Widzimy obiektywnie to, jakim on jest. To jest iluzja.
2. Naiwny realizm: to przekonanie, że spostrzegamy obiekty i zdarzenia takimi, jakimi są. To błędne przekonanie.
3. Każdy z nas ma wrodzone zniekształcenia poznawcze. Każdy.

ZNIEKSZTAŁCENIA POZNAWCZE

Pułapki myślenia

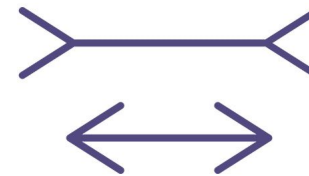
część 2

Nasze myślenie ulega zniekształceniom

Wyciągamy błędne wnioski
z dostępnych danych.

Nasze przekonanie o ich trafności
nie ustępuje nawet wtedy, gdy ktoś
wyjaśni nam ich mechanizm. (Nadal
widzisz jedną linię dłuższą?)

Przykład: Piotr

Co trzeba będzie zaraz zrobić?

Za chwilę będziecie odpowiadali, posługując się kolorowymi ikonkami. Interesują nas przyciski “yes” i “no”.

Znajdźmy je wspólnie teraz.

Zadanie praktyczne

Sąsiad opisał mężczyznę tymi słowami:

Zadanie praktyczne

Sąsiad opisał mężczyznę tymi słowami:

“Piotr jest bardzo nieśmiały i wycofany, zawsze pomocny, ale mało interesują go inni ludzie lub świat rzeczywisty. Łagodny i schludny gość, lubi porządek i gdy wszystko jest na swoim miejscu. Jest drobiazgowy, nie umknie mu żaden szczegół”.

Zadanie praktyczne

Sąsiad opisał mężczyznę tymi słowami:

“Piotr jest bardzo nieśmiały i wycofany, zawsze pomocny, ale mało interesują go inni ludzie lub świat rzeczywisty. Łagodny i schludny gość, lubi porządek i gdy wszystko jest na swoim miejscu. Jest drobiazgowy, nie umknie mu żaden szczegół”.

Czy Piotr jest bibliotekarzem, czy rolnikiem? Co jest bardziej prawdopodobne?

**Czy Piotr jest bibliotekarzem,
czy rolnikiem? Co jest bardziej
prawdopodobne?**

Bibliotekarz czy rolnik?

Myślenie racjonalne

Uproszczenie
w myśleniu

Bibliotekarz czy rolnik?

Myślenie racjonalne

Uproszczenie
w myśleniu

Bibliotekarze są
nieśmiali, Piotr
musi być
bibliotekarzem.

Bibliotekarze są
schludni, Piotr musi
być bibliotekarzem.

Bibliotekarze **lubią**
porządek. Piotr
musi być
bibliotekarzem.

Bibliotekarz czy rolnik?

Myślenie racjonalne

Jakie informacje
należy wziąć pod
uwagę?

Uproszczenie w myśleniu

Bibliotekarze są
nieśmiali, Piotr
musi być
bibliotekarzem.

Bibliotekarze są
schludni, Piotr musi
być bibliotekarzem.

Bibliotekarze **lubią**
porządek. Piotr
musi być
bibliotekarzem.

Bibliotekarz czy rolnik?

Myślenie racjonalne

Jakie informacje należy wziąć pod uwagę?

Statystycznie więcej jest bibliotekarzy czy rolników?

Uproszczenie w myśleniu

Bibliotekarze są **nieśmiali**, Piotr musi być bibliotekarzem.

Bibliotekarze są **schłudni**, Piotr musi być bibliotekarzem.

Bibliotekarze **lubią porządek**. Piotr musi być bibliotekarzem.

Bibliotekarz czy rolnik?

Myślenie racjonalne

Jakie informacje należy wziąć pod uwagę?

Statystycznie więcej jest bibliotekarzy czy rolników?

Czy więcej jest mężczyzn rolników czy bibliotekarzy?

Uproszczenie w myśleniu

Bibliotekarze są **nieśmiali**, Piotr musi być bibliotekarzem.

Bibliotekarze są **schludni**, Piotr musi być bibliotekarzem.

Bibliotekarze **lubią porządek**. Piotr musi być bibliotekarzem.

Wniosek

To zjawisko nazywa się heurystyką reprezentatywności - niedocenianie innych czynników, uleganie stereotypom.

Co to dla nas oznacza? Zaproszenie do dyskusji.

Przykład: Karty

Zadanie praktyczne

Zobaczysz 4 karty.

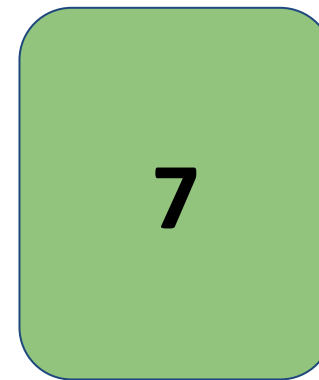
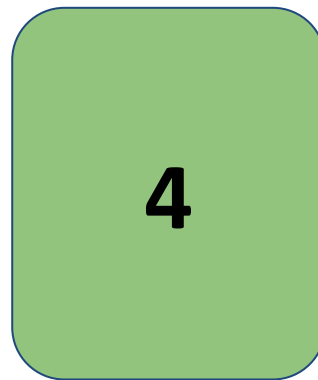
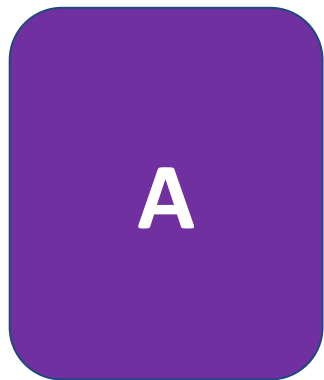
Każda karta po jednej stronie ma numer, a po drugiej stronie literę.

Widoczne karty mają następujące znaki:

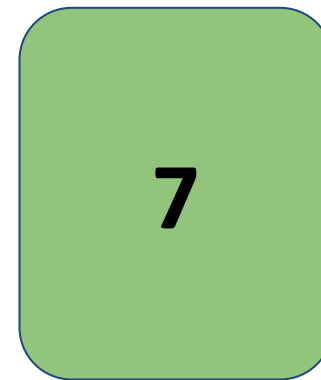
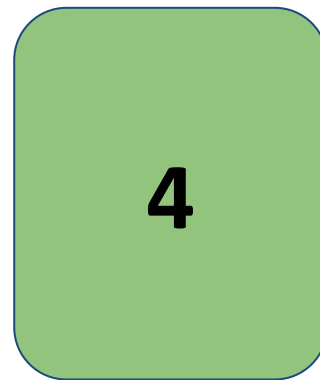
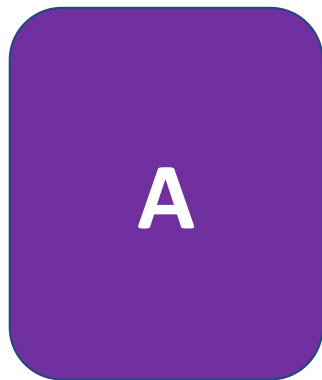
A, D, 4, 7

Widoczne 4 karty mają następujące znaki:

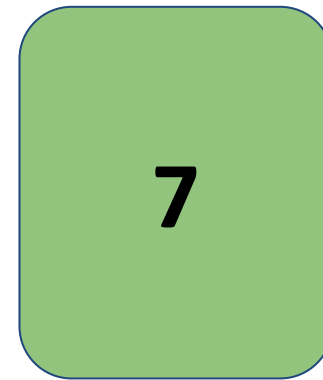
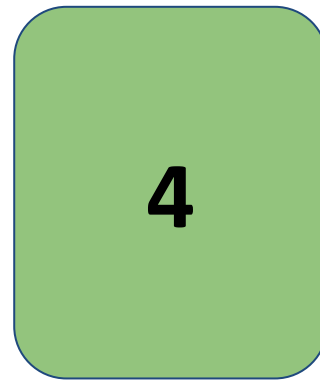
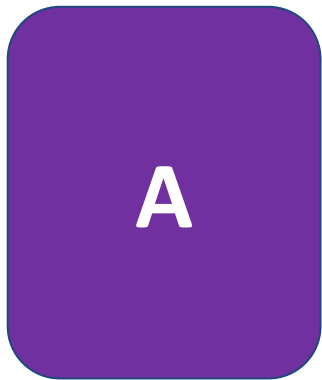

Zasada: jeśli na jednej stronie karty jest **samogłoska**, po drugiej stronie karty musi być **liczba parzysta**

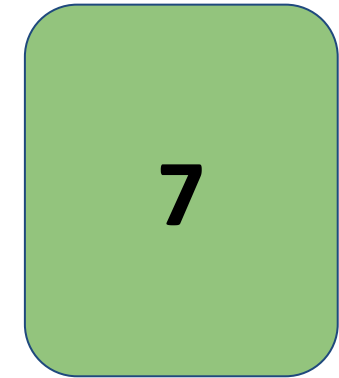
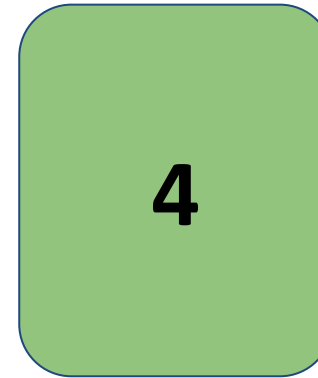
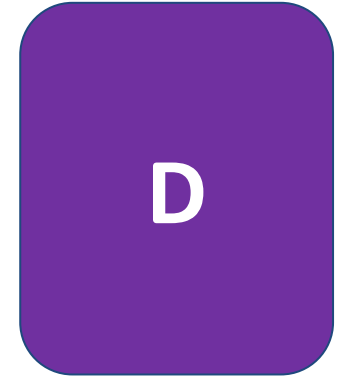
Zasada: jeśli na jednej stronie karty jest **samogłoska**, po drugiej stronie karty musi być **liczba parzysta**

Którą(e) z kart trzeba odwrócić, aby sprawdzić, czy ta zasada obowiązuje w tym przypadku? Zanotuj na kartce.

Typowe odpowiedzi

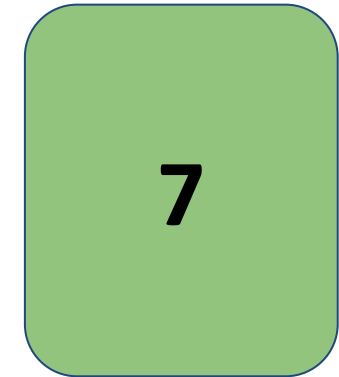
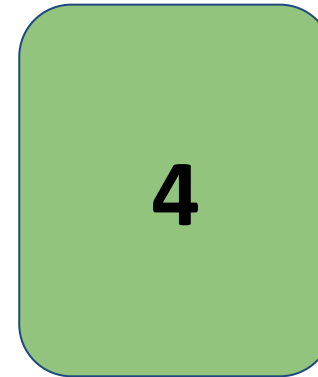
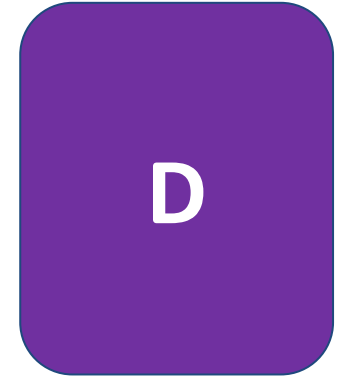
45% wybiera kartę A i kartę 4

Typowe odpowiedzi

45% wybiera kartę A i kartę 4

35% wybiera tylko kartę A

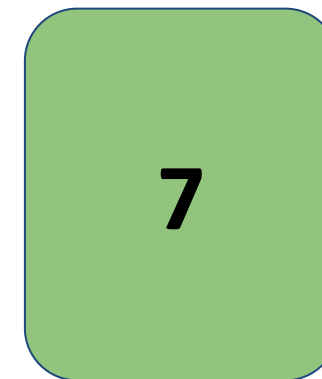
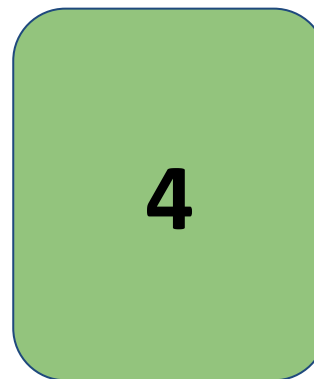

Typowe odpowiedzi

45% wybiera kartę A i kartę 4

35% wybiera tylko kartę A

7% wybiera kartę A, kartę 4 i kartę 7

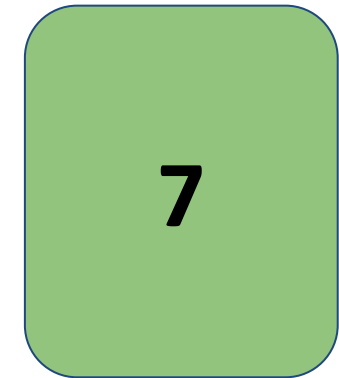
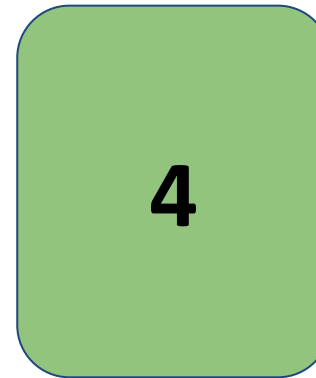
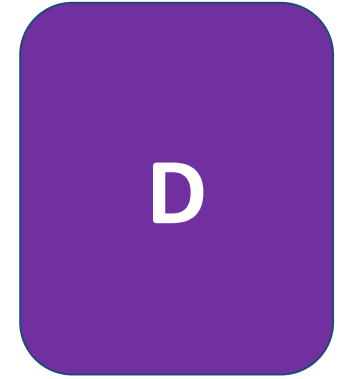
Typowe odpowiedzi

45% wybiera kartę A i kartę 4

35% wybiera tylko kartę A

7% wybiera kartę A, kartę 4 i kartę 7

4% wybiera kartę A i kartę 7

Typowe odpowiedzi

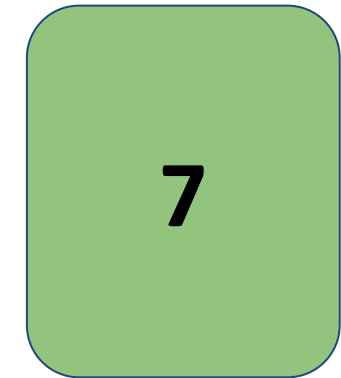
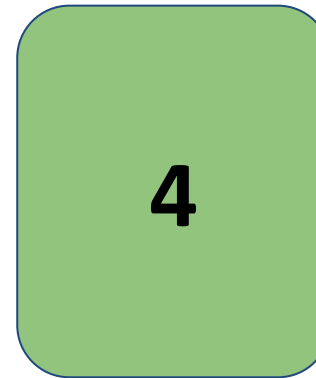
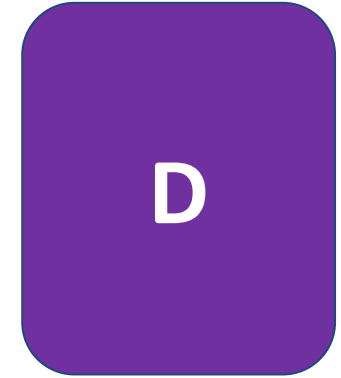
45% wybiera kartę A i kartę 4

35% wybiera tylko kartę A

7% wybiera kartę A, kartę 4 i kartę 7

4% wybiera kartę A i kartę 7

9% wybiera inną kombinację kart

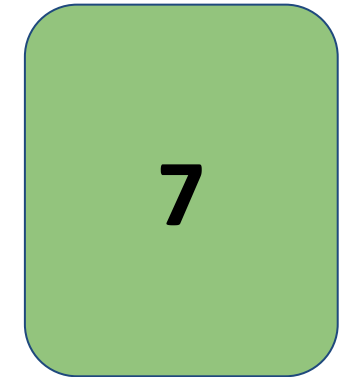
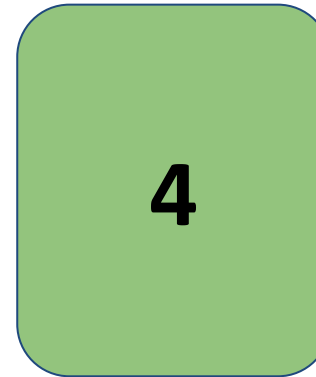
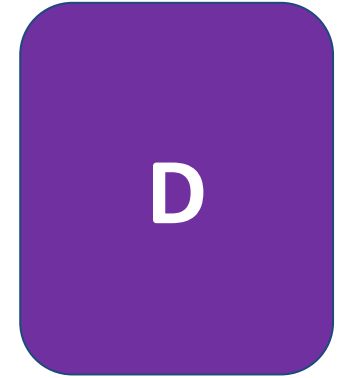
Typowe odpowiedzi

Większość osób wybiera 2 karty, które są spójne z zasadą. Jednak w tym zadaniu chodziło, aby przetestować tę zasadę, a nie, by szukać elementów spójnych z zasadą.

Karta A - jeśli ją odwrócimy i będzie tam liczba nieparzysta, to znaczy, że zasada nie działa. Większość osób wskazała właściwie.

Karta 4 - nic nam nie daje. Jeśli będzie tam spółgłoska, to nadal nie łamie zasady. Zasada mówi o samogłoskach - po drugiej stronie powinna być liczba parzysta.

Karta 7 - jeśli po drugiej stronie ma samogłoskę, to znaczy, że zasada jest obalona. Ta karta ma za zadanie podważyć zasadę.

Wnioski

Ludzie są dobrzy w potwierdzaniu danej zasady, tezy, reguły.

Ludzie nie są już tak dobrzy w ich podważaniu.

To zjawisko nazywa się **efektem potwierdzenia**.

Co to dla nas oznacza? Zaproszenie do dyskusji.

Przykład: Błądzą wszyscy, ale nie ja

Mądrość przysłów = wiedza naukowa?

(...) mąż, który ma głębokie rozeznanie, milczy.

Źródło: Prz. 11:12

Człowiek roztropny ukrywa wiedzę, lecz serce głupich wykrzykuje głupotę.

Źródło: Prz. 12:23

Mądrość przysłów = wiedza naukowa?

(...) mąż, który ma głębokie rozeznanie, milczy.

Źródło: Prz. 11:12

Człowiek roztropny ukrywa wiedzę, lecz serce głupich wykrzykuje głupotę.

Źródło: Prz. 12:23

Co na to psychologowie?

To zjawisko nazywa się **efektem Dunninga-Krugera**

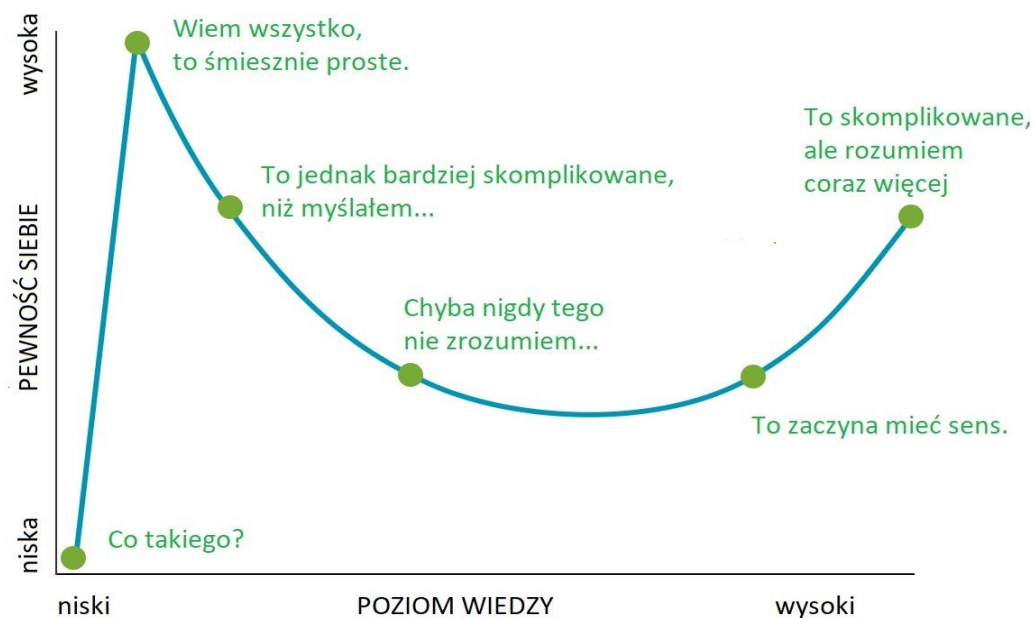
Nie wiem, ale się wypowiem!

(...) mąż, który ma głębokie rozeznanie, milczy.

Źródło: Prz. 11:12

Człowiek roztropny ukrywa wiedzę, lecz serce głupich wykrzykuje głupotę.

Źródło: Prz. 12:23

Nie wiem, ale się wypowiem!

(...) mąż, który ma głębokie rozeznanie, milczy.

Źródło: Prz. 11:12

Człowiek roztropny ukrywa wiedzę, lecz serce głupich wykrzykuje głupotę.

Źródło: Prz. 12:23

Co to dla nas oznacza?

Zaproszenie do dyskusji

Mądrość przysłów = wiedza naukowa?

Czemu to widzisz drzazgę w oku swego brata, a belki we własnym oku nie dostrzegasz?

Źródło: Mt 3; 7 (Biblia Tysiąclecia)

Kierowcy: co to jest martwy punkt?

Błądzą wszyscy (ale nie ja)!

Czemu to widzisz drzazgę w oku swego brata, a belki we własnym oku nie dostrzegasz?

Źródło: Mt 3; 7 (Biblia Tysiąclecia)

W naszym mózgu znajduje się kilka “martwych punktów” optycznych i psychologicznych.

Jednocześnie mózg utwierdza nas w podnoszącym na duchu lecz złudnym przekonaniu, że...

akurat my nie mamy ani jednego takiego miejsca!

Mądrość przysłów = wiedza naukowa?

Nie stawaj się mądry we własnych oczach.

Źródło: Prz. 3:7

To zjawisko nazywa się **efektem ślepej plamki**.

Co to dla nas oznacza?

Zaproszenie do dyskusji

Przykład: Przyczyna i skutek

Nie lubimy chaosu, szukamy sensu

Świat jest bardziej chaotyczny, niż byśmy chcieli.

Szukamy sensu tam, gdzie go nie ma.

Szukamy związków przyczynowo-skutkowych tam, gdzie zjawiska jedynie współwystępują.

Tworzymy narracje i historie, by nadać światu sens i odzyskać kontrolę.

Film z YouTube Kasi Gandor

Firmy niestety wykorzystują tę naszą naturalną tendencję.

To zjawisko to **heurystyka pozornych korelacji**.

Boisz się stracić pamięć?

Speed Games

Challenge yourself to make your fastest, faster with a variety of games that target your processing speed.

Boisz się zapaść na grypę?

3 rzeczy do zapamiętania

[Uzupełnić w zależności od wybranych przykładów]

- 1.
- 2.
- 3.

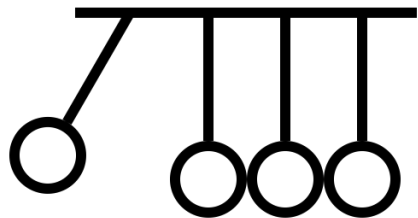
KRYTYCZNE OKULARY

Jak możemy
przechrzcić nasz
mózg?

część 3

Nasze mózgi mają 2 tryby

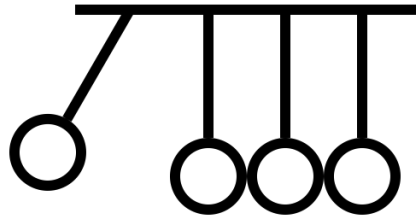
Created by Nicolas Mitchell
from Noun Project

Created by Shaun Lee
from Noun Project

Oba są nam potrzebne

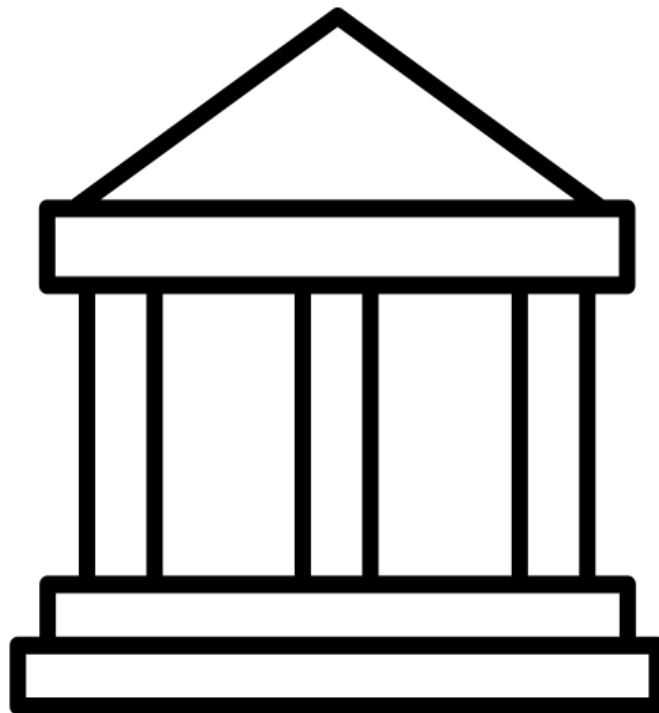
Created by Nicolas Mitchell
from Noun Project

Created by Shaun Lee
from Noun Project

Bądź sceptyczny(a) i myśl wolniej!

Created by Shaun Lee
from Noun Project

Celowe, świadome działania

Krok 1. Zaakceptuj fakt, że podlegasz pułapkom myślenia, a świat nie jest (dokładnie) taki, jakim go widzisz.

Krok 2. Obserwuj siebie i otoczenie. Dowiedz się więcej, przeczytaj artykuł o różnych zniekształceniach poznawczych i martwych punktach (np. na Wikipedii).

Krok 3. Dostrzeż swoje uprzedzenia i nieumyślne szkody spowodowane przez twoje uprzedzenia i martwe punkty w myśleniu.

Krok 4: Szukaj okazji do stykania się z innym punktem widzenia i aktywnie podważaj własny sposób widzenia świata. Zostań sceptykiem.

Jaki napis widzisz na koszulce?*)

...wszyscy się mylą

CO DZIŚ OMAWIALIŚMY?

Złudzenia optyczne

Pułapki myślenia

Przerwa (10')

Krytyczne okulary

Podsumowanie

PODSUMOWANIE – LISTA POJĘĆ

Heurystyka reprezentatywności

> O Piotrze bibliotekarzu

Efekt potwierdzenia

> Szukaliśmy kart, aby przetestować zasadę

Efekt Dunninga-Krugera

> Księga Przysłów i “nie znam się, to się wypowiem”

Efekt ślepej plamki

> Drzazga w oku bliźniego - Księga Przysłów

Heurystyka pozornych korelacji

> Danone, Gry online i kara na 21 mln USD

System 1 i System 2

> Automatyzmy i ślimak

DOKOŃCZ ZDANIE

Po dzisiejszym spotkaniu
zapamiętam...

Po dzisiejszym spotkaniu zrobię...

Dało mi do myślenia...

Zadanie do wykonania po
warsztacie:

1. UZUPEŁNIĆ
2. UZUPEŁNIĆ
3. UZUPEŁNIĆ

PUŁAPKI MYŚLENIA

SPOTKANIE DLA OSÓB, KTÓRE CENIĄ KRYTYCZNE MYŚLENIE

Projekt „Seniorzy w sieci” powstaje jako część programu “Counter Disinformation among Vulnerable Populations in Central Europe” realizowanego w 4 krajach: Polska (Towarzystwo Inicjatyw Twórczych “ę”), Czechy (Transitions), Słowacja (Memo98), Węgry (Center of Independent Journalism). Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Departamentu Polityki Senioralnej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020.

Organizator:

Partnerzy:

DEMAGOG

Współfinansowanie:

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

